

BOTKYRKA KOMMUN

Behovsbedömning och identifiering av betydande miljöaspekter

Detaljplan, Näs by

Tumba, 2014-10-07

Förord

Följande behovsbedömning av detaljplan för Näs by är framtagen inför kommande samråd av detaljplan. Syftet med bedömningen är dels att avgöra om genomförandet av föreslagen detaljplan ger upphov till betydande miljöpåverkan och därför kräver en miljöbedömning med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning, och dels att identifiera och avgränsa vilka miljöaspekter som är betydande i programmet.

Ansvarig för behovsbedömningen har varit Dan Arvidsson, miljöenheten, Samhällsbyggnadsförvaltningen, Botkyrka kommun, med undantag för bedömningen av kulturmiljön där Sven-Gunnar Broström, varit delaktig.

Inledning

När en kommun upprättar en plan ska ställning tas till behovet av att genomföra en miljöbedömning av planen i enlighet med reglerna i miljöbalken 6 kap. 11-18 och 22 §§. En behovsbedömning tas fram som ett underlag för ställningstagandet. I behovsbedömningen utreds om detaljplanen kan antas medföra betydande miljöpåverkan utifrån de kriterier som finns i förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar, bilaga 4.

En förfrågan har inkommit om att utöka verksamheten på fastighet Näs 2:81, Näs by i Grödinge. Förfrågan (skiss av Skyhill 2010-10-11) gäller i första hand en utökad hästverksamhet med bl.a. byggnation av nytt ridhus, maskinhall och hus för stall/klubbhus/omklädnad samt förtätning genom att rivna hus byggs upp igen. En ny väg föreslås mellan den östliga tillfartsvägen och nyföreslagen ridverksamhet i söder. Planerna kommer att prövas inom ramen för en ny detaljplan.

Beskrivning av planområdet

Området, som ligger på en ås mellan Kaggfjärden och Hallsfjärden, består av Näs bys bebyggelse med omgivande åkermark och är beläget i Grödinge strax norr om Näslandet. Södra delen av området berörs ett skogsbryn. Berörd fastighet är Näs 2:81.

Mark

Västra delen av marken består glacial lera och östra av grovmo (inkl. grovmoig mellansand). I söder finns ett stråk med sandig morän. Berggrunden består av gnejs. Den centrala delen av området är klassat som lågriskområde för markradon och i söder som normalriskområde. Miljöenheten har inga uppgifter om att det skulle finnas markföroreningar inom området.

Rekreation och friluftsliv

Tvärs igenom området och Näs by löper Grödingeleden. Sträckningen går här på befintliga vägar. För ryttare och i viss mån hundägare är området av stor betydelse då området hyser häst- och hundverksamheter. Syftet med planen är att bl.a. utvidga hästverksamheten. Förutom Grödingeleden och häst- och hundverksamheterna är områdets betydelse för friluftslivet sannolikt begränsat, då det utgörs av åkermark och hästhagar. Vägen som går genom Näs by i öst-västlig riktning utgör ett viktigt cykelstråk, t.ex. för cyklister som passerar genom Botkyrka på väg till eller från färjan vid Skansundet.

Natur

Planområdet är starkt kulturpåverkat och domineras av öppen mark och visst lövinslag i anslutning till bebyggelsen. Endast den allra sydligaste delen av planområdet utgörs av den östligaste delen av en skogsbevuxen udde i åkern. Skogen utgörs här av granskog (c:a 30 årig), avsaknad av buskskikt och gräsdominerat fältskikt. Brynet saknar bärande buskar och sannolikt även en rikare flora, då granarna växer upp direkt ur gräset. Miljöenheten har inga uppgifter om hotade eller skyddsvärda arter inom planområdet, men det ingår i ett större område som klassats som *natur viktig för kulturmiljön*, i kommunens naturvårdsprogram (BGV, 2010)

Kulturmiljö och landskapsbild

Området i sin helhet är beläget inom ett större område som är klassat som riksintresse för kulturmiljövården (AB15) och riksintresse för kusten och skärgårdsområdet.

Följande framgår om Näs by från Botkyrka kommuns kulturmiljöprogram.

”Näs by representerar en äldre, oskiftad bystruktur med bevarade gårdar från perioden före laga skifte. Gårdarna ligger samlade i en klunga och omges av ett öppet kulturlandskap. Det är en ålderdomlig miljö med mangårdar, backstugor och ekonomibyggnader från 1700- och 1800-tal, en bibehållen bygata och ett kulturlandskap med rötter i 1600-talet. Ett litet gravfält på en åkerholme indikerar att området sannolikt var bebyggt redan under yngre järnålder.

Delar av den f.d. jordbruksmarken har successivt kompletterats med bebyggelse men det närliggande kulturlandskapet kring byn har huvudsakligen bibehållit en öppen karaktär. Strukturen med klungbyn som omges av jordbruksmark är därför fortfarande avläsbar och ger en bild av förhållandet mellan by och inägomark före genomförandet av laga skifte.

Bebyggelsen består av tre äldre gårdar och några backstugor. Miljön omfattar ett 20-tal äldre byggnader från huvudsakligen 1700- och 1800-tal. Den oskiftade byn har en väl bevarad karaktär både när det gäller struktur och byggnader, med panelklädda boningshus och timrade ekonomibyggnader som är målade i enhetlig faluröd kulör.”

Till detta kan tilläggas att det gamla vägnätet som radiellt strålar ut från byns centrum också är en del av områdets kulturvärde.

Vatten

Området ligger inom Hallsfjärdens avrinningsområde. Fjärden är ett s.k. övergångsvatten mellan Mälarens söta vatten som rinner ut via Södertälje kanal och Östersjöns bräckta vatten. Vattenmyndigheten har bedömt att Hallsfjärden har en *måttligt ekologisk status* men *god kemisk status* (med undantag för kvicksilver). Anledningen att Hallsfjärden inte uppnår god ekologisk status har för att näringshalten är för hög, d.v.s. fjärden lider av övergödningssproblem. Miljökvalitetsnormen för Hallsfjärden är att god ekologisk och kemisk status ska ha uppnåtts senast år 2021, samt att statusen inte får försämrans innan dess. Fjärden är hårt trafikerad och används såväl av fritidsbåtar som av lastfartyg. Längs med fjärden finns bl.a. fritidshusområden där boende använder fjärden för bad och fiske och rekreation i övrigt. Området har idag eget brunnsvatten och ett eget avloppreningsverk som, även om det fungerar som det ska, påverkar Hallsfjärdens vatten negativt, då det tillför näringsrikt vatten till fjärden.

Buller

Näs bys lantliga läge gör att området inte är utsatt för externt buller över riktvärdena. Däremot ligger husen i den gamla bebyggelsen i flera fall, mycket nära vägarna i området, varför framför allt tyngre trafik som ger upphov till maxnivåer av buller, sannolikt kan verka störande för boende intill genomfartsvägen. Ur bullersynpunkt är det önskvärt att inte öka trafiken, speciellt tyngre trafik, genom området. Det är därför en god idé att anlägga den nya vägen till föreslaget nytt stall i söder, utanför byn för att undvika ökad trafik i själva byn.

Luft

Den förhärskande vindriktningen är från sydväst och området är välventilerat. Miljö kvalitetsnormerna för luftföroeningarna kvävedioxid och partiklar (PM10) klaras med bred marginal enligt gjorda beräkningar som Stockholms och Uppsala läns luftvårdsförbund utfört för år 2010 (LVF, 2011) (www.slb.mf.stockholm.se/lvf/Luftforeningskartor).

Påverkan

Mark

Det kan förekomma områden med hög risk för markradon, vilket måste beaktas i uppförande av husen.

Rekreation och friluftsliv

Förverkligande av planen förväntas leda till att områdets betydelse för rekreation ökar då syftet bl.a. är att öka ridverksamheten. Vandrare på Grödingeleden kommer sannolikt inte att påverkas med gällande förslag (Skyhill, 2010-10-11), förutsatt att hänsyn tas till att framkomligheten. För cykeltrafikanter är det viktigt att vägen genom byn finns kvar för genomfart.

Natur

Den föreslagna förtätningen och uppförande av ridhuset med tillhörande byggnader (Skyhill, 2010-10-11) kommer inte att innebära betydande påverkan på naturen. Enligt förslaget förläggs hästverksamheten främst på befintlig åkermark och berör endast den östligaste delen av skogsudden i söder som utgörs av granskog. Bebyggelsen kommer inte att skapa någon betydande barriär för viltet.

Kulturmiljö och landskapsbild

Enligt ansökan om ny detaljplan vill man bygga bl. a. ett nytt ridhus. Sådana byggnader har ofta en stor och dominerande volym. För att undvika påverkan på kulturmiljön är det därför viktigt att en sådan byggnad placeras med ett visst avstånd från den gamla byn så att den inte dominerar över den befintliga byggnadsstrukturen. Topografin, med skogsbevuxen högre mark söder om ridhuset, skapar viss förutsättning för att minska påverkan, sett från norr, då skogen kommer att sticka upp ovanför byggnaderna. Detta förutsätter att husen inte blir för höga och att de uppförs i samma stil och färg som husen i Näs by. Den öppna marken mellan byn och ridhusområdet är viktig att bevara för att behålla karaktären i området. Den nya vägen som planeras nordost om byn bör placeras så att de befintliga äldre vägarna kan bibehållas. Detta vägnät är en del av bystrukturen.

Det är viktigt att följa nedanstående riktlinjer för Näs by som återfinns i Botkyrka kommuns kulturmiljöprogram:

Riktlinjer

- Det omgivande kulturlandskapets öppna karaktär med jordbruks- och betesmark bevaras. Ett fortsatt brukande av marken prioriteras.
- Den ålderdomliga vägen som leder genom byn bibehålls.
- Klungbystrukturen med tätt liggande gårdar och ett stort antal bevarade byggnader från 1700- och 1800-talet respekteras.

- Äldre byggnader bevaras. Befintliga äldre byggnadsdetaljer såsom grundmurar, fasader, tak, fönster, fönsteromfattningar m.m. bibehålls. Eventuell tilläggsisolering görs invändigt. Nya byggnader placeras i anslutning till befintlig bebyggelse och inordnas i miljön på ett varsamt sätt. Skala, volym, material och kulörer anpassas till befintlig bebyggelse. Bebyggelsens enhetliga karaktär respekteras.

Länsstyrelsen framförde vid ett möte 2011-02-23 att de skulle vilja att en kulturgeografisk samt en markägoanalys genomfördes som grund för detaljplanearbetet samt att en vårdplan tas fram. Inför planläggningen har därför exploatören genom en konsult tagit fram en kulturhistorisk utredning i två delar; *Inventering av Näs by* samt förslag till planbestämmelser i *Näs by planbestämmelser* (Björking 2012 och 2013). I utredningen återfinns ytterligare riktlinjer för placering och utformning av ev. tillkommande bebyggelse, som syftar till att minimera påverkan på kulturmiljön och behålla dess särdrag.

Generellt gäller att fornminnen bör om möjligt lämnas orörda, men om det inte går, så måste de undersökas och tas bort, vilket kräver tillstånd av Länsstyrelsen. Det är troligt att Länsstyrelsen kommer att kräva en arkeologisk utredning både för den nya vägen och för ridhusområdet.

Vatten

En exploatering av området kommer att innebära en ökad vattenförbrukning och en ökad mängd spillavloppsvatten. Det innebär att det finns risk att belastningen av framför allt närsalter ökar på Hallsfjärden. Frågor som måste lösas är vilka konsekvenserna blir på grundvattennivån i området och vad blir konsekvenserna av en ökad mängd spillavloppsvatten? Räcker grundvattnet för att försörja tillkommande bebyggelse och finns det möjlighet att på ett tillfredsställande sätt rena avloppsvattnet så att inte belastningen ökar på nedströms liggande recipienter. Kommunalt spillvattennät finns i Eldtomta och Viad (c:a 300 m ifrån Näs by) och kommunalt vatten finns 600-1500 m bort, beroende på vilken väg man väljer. En utredning som visar hur vatten- och avloppfrågan ska lösas bör tas fram i ett tidigt skede.

Buller och vibrationer

Framtida bullerstörningar från trafik till och från planområdet på omgivningen är sannolikt marginell. För att inte öka trafiken genom Näs by, har en by väg föreslagits öster om byn, som leder till den planerade ridverksamheten, vilket är bra ur bullersynpunkt för de boende i byn..

Luft

Då området inte ligger speciellt kollektivtrafikhärligt finns skäl att anta att en stor del av transporter kommer att ske med bil. Men på grund av planens begränsade omfattning kommer tillkommande bebyggelse endast att leda till marginellt ökad biltrafik på tillfartsvägar. Den ökade trafiken bedöms inte vara av den storleken att det påverkar luftföroreningsituationen utanför planområdet och inte leda till att miljökvalitetsnormer överskrids, vare sig i planområdet eller utanför.

Planen

Avsikten med planen är att möjliggöra för ridhus, maskinhall, stall/klubbhus/omklädningsrum samt bostäder. Projektet harmonierar med befintlig

bebyggelse, då det främst är tidigare rivna hus som byggs upp igen, förutom nybyggnation av ridverksamhetens byggnader. Området är inte utpekade som område för nya bostäder i översiktsplanen från 22 maj 2014.

Sammanfattande bedömning

Planen bedöms inte ge upphov till betydande miljöpåverkan, och kräver därför inte att en miljöbedömning med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning utförs.

Det är viktigt att följa upp vissa miljöaspekter såsom hur vatten- och avloppsfrågan ska lösas och en utredning bör därför tas fram. Vidare måste man visa hur kulturmiljön ska kunna bevaras och om planen är förenlig med riksintresset för kulturmiljövården samt riksintresset för kusten och skärgårdsområdet. Hänsyn bör tas till Grödingeledens sträckning för att inte minska tillgängligheten för friluftslivet.

Bakgrundsmaterial

Bjerking, 2012. *Inventering av Näs by* (kulturhistoria). Aquab AB.

Bjerking, 2013. *Näs by. Planbestämmelser* (kulturhistoria). Aquab AB.

BGV, 2011. *Botkyrkas gröna värden – Naturvårdsprogram för Botkyrka kommun*, Botkyrka kommun.

FIN-88, 1989. *FRITID I NATUR – en utredning om kommunens friluftsliv*. Kultur – Fritid, Botkyrka kommun.

Ingemansson Technology AB, 2006. *Bullerkartläggning av Botkyrka kommun. Fördjupad kartläggning*. Rapport 2006:1, Miljöförvaltningen, Botkyrka kommun.

Kulturmiljöprogram för Botkyrka kommun, 2014.
www.botkyrka.se/bibliotekochkultur/kulturmiljoprogrammet/grodinge/nas

LVF, 2011. *PM 10 i ABC-län 2010*. <http://www.slb.mf.stockholm.se/lvf/>

LVF, 2011. *Kvävedioxid i ABC-län 2010*. <http://www.slb.mf.stockholm.se/lvf/>

VISS, Vatteninformationssystem Sverige. <http://www.viss.lansstyrelsen.se/>

ÖP, 2014. *Översiktsplan 2014, Botkyrka kommun*. Botkyrka kommun.